

derfor militært forpligtet overfor Tyskland, var Danmarks Stilling som selvstændig neutral Stat ude, da var Danmark blevet knyttet til Tyskland i et Afhængighedsforhold, der for den lille Stat, stillet overfor den mægtige Nabo, kun kan kendetegnes med det ene Ord, nemlig Vassalforhold.

Se, denne Politik kom det ærede Medlem ikke til at føre igennem. Thi fra tysk Side gik man ikke ind paa denne Politik, idet det viste sig, at man ikke var villig til, før Danmark havde deltaget i en Krig paa tysk Side, at bringe de Ofre med Hensyn til Nordslesvig, som var Betingelsen derfor. Men da det viste sig, at denne Politik ikke gennemførtes, blev Stillingen denne, at overfor det stadige Spørgsmaal fra den tyske Generalstabschef: Ven eller Fjende, Neutralitet gives ikke, Ven eller Fjende, svarede den danske Forsvarsministers og Konseilspræsidents befuldmægtigede med disse Ord, at hvis Danmark ikke kunde holde sig udenfor Krigen, vilde det gaa med Tyskland. Og disse Ord blev ikke siden paa nogen Maade afkræftet fra dansk Side. Derfor siger jeg, at hvis Krigen var kommet paa det Tidspunkt, da det ærede Medlem stod som Leder af Danmarks Politik, vilde der i Tyskland have været en berettiget Forventning om, at Danmark, hvis det ikke kunde holde sig udenfor Krigen, vilde stille sig paa tysk Side. Nu blev Forholdet dette, at det ærede Medlem traadte tilbage, og derved fjernedes i alt Fald den moralske Forpligtelse, som gennem hans Handlinger var kommet til at hvile paa Danmark ved det, der var gaaet forud.

Men hele denne Politik, der førte Danmark saa vidt, og som ikke i nogen Henseende kan sammenstilles med det Arbejde, der af andre er blevet gjort for at bortrydde Tysklands Mistænksomhed overfor Danmark, førtes skjult overfor alle politiske Retninger i Danmark, benægtet Gang efter Gang, da Rygter kom frem, overfor den danske Befolkning og overfor de fremmede Magter, der var interesserede i disse Spørgsmaal, benægtet ved positive Erklæringer af den danske Regering overfor England og Frankrig. Den førtes, uden at der overfor disse Forhandlinger staar tilsvarende Forhandlinger med den anden Part. Og det ligger jo ogsaa i Sagens Natur, thi fornøftigvis kan man ikke sige til den ene af Parterne: Paa visse Betingelser vil vi slutte os til jer, og til syvende og sidst sige til vedkommende

Part: I givet Tilfælde kan I regne med, at vi stiller os paa jeres Side, og samtidig føre tilsvarende Forhandlinger med den anden Part.

Men saaledes som disse Forhandlinger er førte, er der et enkelt af de Ord, som det ærede Medlem oplæste for os, som jeg tror, at det ærede Medlem kunde have haft Grund til at lægge sig paa Sinde. Jeg lægger ikke megen Vægt paa denne Fremdragen af General Moltke som Danmarks Raadgiver, der foregaar fra adskillig Side; men der er eet af de Ord, det ærede Medlem citerede af ham, som jeg tror, det ærede Medlem under disse Forhandlinger skulde have lagt sig paa Sinde, nemlig dette, at General Moltke maatte til det yderste advare Danmark mod en tvetydig Politik. Den Politik, der i disse Aar førtes, var en tvetydig Politik, en skjult Politik, skjult overfor det danske Folk og skjult overfor Stormagterne, med Undertagelse af den ene, med hvilken der forhandlede, og derfor var det en forkastelig Politik, til hvilken det ærede Medlem ikke havde den mindste Berettigelse, og jeg føjer til, at den fandt Sted paa et Tidspunkt, da det ærede Medlem maatte vide, at hele den danske Rigsdag stod samlet om det, som ikke var hans skjulte Underhaandsstandpunkt, men hans offentlige Standpunkt: Danmarks ubetingede og ligelige Neutralitet, og paa et Tidspunkt, da han derfor maatte vide, at hvis disse Forhandlinger blev i nogen Maade afdækket overfor den danske Rigsdag, vilde han have mødt den mest afgjorte Modstand fra alle Sider paa Rigsdagen. Jeg tror, at der er ikke eet Menneske i denne Sal, som ikke er paa det rene med, at hvis det den Gang havde været kendt her i Landet, at Forhandlinger af den Art havde fundet Sted, vilde man fra alle Sider have vendt sig imod dem og standset dem og standset den Mand, der førte den Politik. Derfor tror jeg ogsaa, at der findes en levende Følelse af, at det var en Lykke for Danmark, at Krigen ikke brød ud paa et Tidspunkt, da de moralske Forpligtelser, det ærede Medlem havde paadraget det danske Folk, endnu havde Betydning for dets Stilling.

Formanden: Folketingsmanden for Ringkøbing Amts 1ste Valgkreds har Ordet for en kort Bemærkning.

J. C. Christensen: Den højtærede Minister har jo ikke sagt den mindste Smule nyt, thi de samme Paastande, som